

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta työeläkelainsäädännön ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamiseksi (VN/9929/2023, STM025:00/2023)

Tapaturmavakuutuskeskus (TVK) on työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen lakisääteinen keskusyhteisö, joka toimii asiantuntijana työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen toimeenpanossa ja kehittämisessä.

TVK antaa lausuntonsa työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanon näkökulmasta ja toteaa seuraavaa.

Yleiset huomiot ehdotuksesta

Hallituksen esitysluonnokseen sisältyvien muutosehdotusten yleisenä tavoitteena mainitaan olevan työeläkkeiden toimeenpanon yksinkertaistaminen ja sujuvoittaminen. Tätä voidaan pitää kannatettavana tavoitteena, sillä se edistää koko sosiaaliturvan toimeenpanon luotettavuutta ja lähtökohtaisesti vähentää hallinnollista taakkaa.

Hallituksen esitysluonnokseen sisältyy kuitenkin ehdotuksia, joilla voi olla huomattavia vaikutuksia myös työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanoon. Ne voivat lisätä hallinnollista taakkaa toimeenpanossa. Näihin liittyviä huomioita on tuotu esiin seuraavissa kohdissa.

Palkattomien aikojen ansioedellytyksen laskeminen

Varsinaiseen ehdotukseen TVK:lla ei ole lausuttavaa.

Hallituksen esityksen luonnoksessa kuitenkin mainitaan, että työeläkejärjestelmän yhteisiä tietojärjestelmiä joudutaan lähivuosina järjestelmien vanhentuneisuuden vuoksi uusimaan. Tässä yhteydessä TVK haluaa tuoda esiin huomion siitä, että työtapaturma- ja ammattitautijärjestelmä (TyTA-järjestelmä) käyttää ETK:n rekistereistä saatavia työeläkeansioita työtapaturma- ja ammattitautietuuksien määrittämisessä. Erityisesti vanhojen ammattitautitapausten korvauskäsittelyssä tarvitaan vuosikymmenetenkin takaisia ansiotietoja. Jos työeläkejärjestelmän yhteisiin järjestelmiin tallennettaisiin jatkossa vain ansaitun eläkkeen määrä, tietoja ei voitaisi hyödyntää enää TyTA-järjestelmässä. Muualtakaan näitä tietoja ei löydy, sillä esim. verohallinto ja työnantaja säilyttävät ansiotietoja vain rajatun ajan. Tulorekisterin tiedotkin alkavat vasta vuodesta 2019 alkaen.

Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

TVK pitää kannatettavana ehdotusta, että apurahansaajan työtulon tarkistuksen yhteydessä tarkistetaan myös MYEL-vakuutuksen voimassa olon kesto sekä maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen voimassa olon kesto. Koska MYEL-vakuutus ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutus ovat sidoksissa toisiinsa, TVK pitää hyvänä ehdotuksena, että maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 5 §:ään lisätään työtulon tarkistuksen vaikutusta koskeva oma säännös. On tärkeää, että MYEL-vakuutukseen liittyvä työtapaturma- ja ammattitautiturva kohdistuvat oikea-aikaisesti apurahansaajan todelliselle työskentelyajalle.

Apurahansaajan työtulolla on merkitystä työtapaturma- ja ammattitautilain (TyTAL, 459/2015) mukaisessa korvauskäsittelyssä. Esimerkiksi jos apurahansaajalle sattuu

työtapaturma tai ilmenee ammattitauti muussa työssä, ja vahinkotapahtumahetkellä hän edelleen teki myös maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaan vakuutettua apurahansaajan työtä, päivärahasa otetaan huomioon apurahansaajan työtulo vahinkopäivänä.

ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Laki Eläketurvakeskuksesta 4 §:n 1 momentti

Ehdotetuilla säädösmuutoksilla on tavoitteena säännellä tarkemmin ja selkeämmin ETK:n oikeutta saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan. TVK:n näkemyksen mukaan tämä on kannatettava tavoite. Säännöksen täsmentäminen edesauttaa myös sen soveltamista käytännössä.

TVK katsoo kuitenkin, että Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momenttiin ehdotetut muutokset edellyttävät vielä jatkotarkastelua.

TVK keskittyy seuraavissa kannanotoissaan tarkastelemaan ehdotetun 4 §:n 1 momentin 2) kohdan ja siinä TVK:lta ja lakisäätteistä tapaturmavakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöiltä luovutettavaksi ehdotettuja tietoja.

Ehdotetulla säännöksen muotoilulla luovutettavien tietojen luettelo on tarkoitettu tyhjentäväksi. Kun tarkoituksena on ollut täsmentää nykyistä 4 §:n 1 momenttia, ei ehdotettua muotoilua voida pitää onnistuneena. Nykyiseen säännökseen verrattuna säännöksen tarkkuustaso ja selkeys ei ole parantunut.

Kun otetaan huomioon GDPR:n vaatimukset sääntelyn tarkkuudesta, ehdotettu 4 §:n 1 momentti on epätarkka. Tällaisessa muodossa säännös ja erityisesti 4 §:n 1 momentin 2 kohdan b alakohta mahdollistaa laajamittaisen tiedon luovuttamisen ETK:lle. TVK:n

näkemyksen mukaan esimerkkinä tarkkarajaisesta määrittelystä ja sääntelystä on esimerkiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §, jossa on kuvattu selkeästi tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot.

Luonnokseen kirjattu vaadittavien tietojen laajuuden vertailukohtana voi puolestaan pitää TyTAL 257 §:ää, jonka mukaiset tiedot TVK saa vakuutuslaitoksilta työtapaturma- ja ammattitautirekisteriin ja sitä kautta myös TVK:n tutkimustoimintaan. TVK:n näkemys on, että ei voida pitää tarkoituksenmukaisena sääntelynä sääntelyä, jolla ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminta saa laajemmat tiedot kuin mitä TVK saa omaa tutkimustoimintaansa varten.

Ehdotuksessa jää epäselväksi, onko tietojen luovutuksessa kysymys kertaluonteisista luovutuksista yksittäiseen tutkimukseen vai jatkuvasta tietojen luovuttamisesta. Luonnoksesta ei käy ilmi, onko tietojen luovutus pienimuotoista vai laajamittaista.

Laajojen tietomäärien luovuttaminen ETK:lle lisää paitsi TVK:n myös vakuutuslaitosten hallinnollista taakkaa. Laajamittaisessa tietojen luovuttamisessa on otettava huomioon lisäksi se, että ei ole tarkoituksenmukaista kerätä ETK:lle työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen kaksoisrekisteriä, jos tietoa kerätään varmuuden vuoksi ja tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävää tilastointia, tutkimusta tai kehittämistoimintaa varten. Tietojen minimointia edellytetään myös GDPR:n 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa.

Vakuutuslaitosten hallinnollista taakkaa lisää myös se, jos samoja tietoja pyydetään vakuutuslaitokselta, vaikka tiedot olisivat saatavissa TVK:n työtapaturma- ja ammattitautirekisteristä, johon vakuutuslaitokset ne ovat toimittaneet.

4 §:n 1 momentin 2 kohdan a - c alakohdat

Ehdotetun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan a - c alakohdissa luetteloitujen tietojen todellinen sisältö ei ilmene itse säännöksen sanamuodoista, vaan se on avattu vain

hallituksen esityksestä. ETK:lle luovutettavat tiedot olisi hyvä joko luetella laissa selkeästi ja tarkasti tai laissa olisi säädettävä asetuksenantovaltuus, jolloin tarkempi luovutettavien tietojen sisältö määräytyy erikseen annettavassa asetuksessa.

Ehdotetun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan alakohdista TVK nostaa esiin vielä erikseen seuraavat huomiot:

2 kohdan a alakohta: Kohta on epätarkka, se ei kerro todellista sisältöä. Yksilöintitiedon lisäksi vaadittavat perustiedot ovat hallituksen esitysluonnoksen mukaan hyvin laajat.

2 kohdan b alakohta: Kuten edellä on todettu, kohdan tietojen määrittely on liian avoin ja epätarkka eikä sen tarkka sisältö selviä säännöksestä.

2 kohdan c alakohta: Säännöksessä jää epäselväksi, mitä tarkoitetaan henkilölle asetettuja diagnooseja koskevilla tiedoilla. TVK toteaa, että lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanijana vakuutuslaitos tai TVK ei aseta diagnoosia, vaan sen asettaa hoitava lääkäri. Hallituksen esityksen luonnoksessa ei käy ilmi, tarkoitetaanko säännöksessä siis korvauskäsittelyn asiakirjoissa esiintyviä, hoitavan lääkärin asettamia diagnooseja vai korvauskäsittelyssä selvittelyn perusteella korvattavaksi katsottuja diagnooseja.

Hallituksen esityksen luonnoksen perusteluista ei selkeästi käy ilmi, riittääkö diagnoosista ICD-sairausluokituksen mukainen tieto vai pitääkö luovuttaa myös sellainen lääketieteellinen selvitys tai korvauspäätös, josta diagnoositieto ilmenee.

Tekniset muutokset - Tiedonhallintalaista johtuvat muutokset

Työeläkelainsäädännöstä ehdotetaan poistettavaksi teknistä käyttöyhteyttä koskevat erityissäännökset, koska tiedonhallintalain (laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019) 5 luvussa on säännökset teknisistä rajapinnoista ja katseluyhteyksistä.

TVK haluaa tuoda tässä yhteydessä esiin myös vastaavien säännösten muutostarpeen TyTAL:ssa.

TyTAL:ssa on teknisestä käyttöyhteydestä säädetty TyTAL 252 § 3 momentissa, 260 § 3 momentissa ja 264 §:ssä.

Lisätietoja

Lisätietoja lausunnosta antaa Merja Salonen, p. 040 450 4229 (merja.salonen@tvk.fi)

Tapaturmavakuutuskeskus

Janne Reini
toimitusjohtaja